

Cumhuriyetin İlanının Türkiye – Fransa İlişkilerine Yansımaları ve Karşılıklı “İlişki İnşa Etme” Yaklaşımı

The Reflections of the Proclamation of the Republic on Turkey – France Relations and
the Mutual Approach to "Relationship Building"

Zakir AVŞAR* Serhan KOYUNCU**

İnceleme Makalesi Review Article

Başvuru Received: 29.09.2023 ■ Kabul Accepted: 13.03.2024

ÖZ

Türkiye ile Fransa ilişkileri Milli Mücadele Dönemi sonrasında belli aşamalarla gelişim göstermiştir. Bu gelişimde genel olarak “karşılıklı ilişki inşa etme” yaklaşımı benimsenmiştir. Devletler arasında sağlam ilişkilerin inşa edilmesi için tek yönlü halkla ilişkiler faaliyetleri yerine karşılıklı diyalog ihtiyacı ön plândadır. Bu doğrultuda 21’inci yüzyılda kamu diplomasisi karşılıklılık anlayışı ile şekillenmeye başlamıştır. Bu kamu diplomasisi anlayışı öz eleştirel ve daha objektif bir niteliğe sahiptir. “İlişki inşa etme” yaklaşımı” sık başvurulan kamu diplomasisi tekniklerinden biri haline gelmiştir. Bu çalışmada da Cumhuriyet’in ilanının Türkiye-Fransa ilişkilerine nasıl yansıdığı ve Türkiye ile Fransa arasında “ilişki inşa etme” yaklaşımının hangi aşamalara sahip olduğu analiz edilmiştir. Çalışmada veri toplama tekniği olarak “içerik/veri tarama” tekniği, analiz yöntemi olarak ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda betimsel başlıklar oluşturularak, bu başlıklar altında, ilgili dönemin özellikleri de dikkate alınarak bir kamu diplomasisi tekniği olan “ilişki inşa etme” yaklaşımının nasıl şekillendiği irdelenmiştir. Fransa’nın Türkiye’de özel bir diplomatik temsilci görevlendirerek barış antlaşması imzalaması, bu sayede İtilaf Bloku’nun dağılması, Cumhuriyet’in ilanının dünyaya duyurulmasında Fransızcanın tercih edilmiş olması ve Fransa’ya diğer devletlerden farklı olarak diplomatik ayrıcalıklar tanınması karşılıklı ilişki inşa etme yaklaşımının pratikteki yansımaları olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, İlişki İnşa Etme, İletişim, Türkiye, Fransa.

ABSTRACT

The relations between Turkey and France have developed with certain stages after the period of national struggle. In this development, a "mutual relationship building" approach has been generally adopted. In order to build solid relations between states, the need for mutual dialogue instead of one-way public relations activities is at the forefront. In this direction, public diplomacy has begun to take shape with the understanding of reciprocity in the 21st century. This understanding of public diplomacy is more self-critical and objective. The "relationship building" approach has become one of the most widely used public diplomacy techniques. This study has also analyzed how the proclamation of the Republic has affected Turkey-France relations and the stages of the "relationship deconstruction" approach between Turkey and France. In the study, the content/data scanning technique was used as the data collection technique and the descriptive analysis method was used as the analysis method. In this direction, descriptive titles were created and under these titles, taking into account the characteristics of the relevant period, it was examined how the "relationship building" approach, a public diplomacy technique, was formed. The signing of a peace treaty by France by appointing a special diplomatic representative in Turkey, the dissolution of the Entente Bloc, the fact that French was preferred when announcing the proclamation of the Republic to the world, and the granting of diplomatic privileges to France unlike other states were identified as practical reflections of the relationship-building approach.

Keywords: Public Diplomacy, Relationship Building, Communication, Turkey, France.

Giriş

Cumhuriyet, 29 Ekim 1923 Pazartesi günü TBMM 43'üncü içtımasında, Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bâzı Mevaddının Tadiline Dair Teklifi Kanunu'nin kabul edilmesiyle ilan edilmiştir. Birinci Celse'de ilk olarak Yunus Nadi Başkanlığındaki Kanunu Esasi Encümeninin, Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bâzı Mevaddının Tadiline Dair Kanun Teklifi ve Kanunu Esasi Encümeni mazbatasını okunmuştur. TBMM'ye Başkanlık eden İkinci Başkanvekili İsmet İnönü ilgili mazbatanın okunmasını şu sözlerle duyurmuştur:

“Efendim! Kanunu Esasi Encümeni, Teşkilâtı Esasiye Kanununun bâzı mevaddını muaddil lâyhâi kanuniyenin müstacelen ve derakap müzakeresini teklif ediyor. (Kabul sesleri) Kanunu Esasi Encümeni mazbatasını okuyacağız”

TBMM'ye Başkanlık eden İkinci Başkanvekili İsmet İnönü'nün bu sözlerinin ardından mazbata TBMM Genel Kurulu'nda şu şekilde okunmuştur:

Riyaseti Celileye

Milletimizi refahiyet ve saadete îsal ve istiklâli tammeye mazhar eden Mücadelei Hüdapesendanede hâkimiyeti milliyeye esası sureti katiyede kabul edilmiş ve daima buna riayet edilegelmişti. Bu usulün Türk Milleti necibesine ne azîm muvaffakiyet temin ettiği aşîkârdır. Hâkimiyetin bilâkaydüşart millete aidiyeti ve idare usulünün mukadderatı milleti bizzat ve bilfiil idare etmek esasına müstenit bulunması zaten (Cumhuriyet) demek olduğundan saltanatı terdiyeyi katiyen dâfi olan bu kelimenin istimali ve Türkiye Devletinin şekli Hükümeti Cumhuri olması hakkında Teşkilâtı Esasiye Kanununun madde mahsusasının bir fıkra ile tavih edilmesi hukukan ve maslahaten münasip görülmüştür.

Bir Cumhuriyet tesis kılındıktan sonra bu Cumhuriyetin mümessili olan bir riyaset makamının da ihdası tabiidir.

Bundan başka Hükümeti teşkil edecek olan Başvekilin Reisicumhur tarafından tâyini, mesuliyetin tesbiti nokta nazarından umuru zaruriedendir.

Binaenaleyh elyevm mevcudolan şekli devlet tesbit edilmek üzere Teşkilâtı Esasiye Kanununun buna ait bir, üç, sekiz ve dokuzuncu maddeleri berveçhi ati tadil ve tavih ve Devletimizin dininin, dini islâm ve lisanı Türkçe olduğuna dair bir madde mahsusa tedvin edilmiştir. Mevaddı mezkûreyi kanuniyet iktisabetmek üzere Heyeti Celileye arz ve teklif ve derakap müzakeresini istirham ederiz.

Mazbatanın okunmasının ardından Kanun teklifi görüşmelerine başlanması kabul edilmiş ve Kanun teklifi okunmuştur:

“Teşkilâtı Esasiye Kanununun bâzı mevaddının tadiline dair teklifi kanuni

Madde 1. — Hâkimiyet; bilâkaydüşart millettir. İdare usulü halikin mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir. Türkiye Devletinin şekli Hükümeti, Cumhuriyettir.

Madde 2. — Türkiye Devletinin dini, dinî islâm'dır, resmî lisanı Türkçedir.

Madde 4. — Türkiye Devleti Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur. Meclis, Hükümetin inkısarı ettiği şubutu idareyi İcra Vekilleri vasıtasıyla idare eder.

Madde 10. — Türkiye Reisicumhuru, Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti Umumiyesi tarafından ve kendi âzası meyanından bir intihap devresi içim intibabolunur. Vazifcd Riyaset yeni Reisicumhurum intihabına kadar devam eder. Tekrar intihabolunmak caizdir.

Madde 11. — Türkiye Reisicumhuru Devletin Reisidir. Bu sıfatla lüzum gördükçe Meclise ve Heyeti Vekiliye riyaset eder.

Madde 12. — Başvekil Reisicumhur tarafından ve Meclis âzası meyanından intibabolunur. Diğer vekiller Başvekil tarafından yine Meclis âzası arasından intihabolunduktan sonra heyeti umumiyesi Reisicumhur tarafından Meclisin tasvibine arz olunur. Meclis hali içtimada değilse keyfiyeti tasvip Meclisin

Kanunu Esasi Encümeni	Mazbata Muharriri
Reisi	Gelibolu
İzmir	Celâl Nuri
Kâtip	Âza
Dersim	Konya
Feridun Fikri	Refik
Âza	Âza
İzmit	Mehmed
İbrahim Süreyya	
Âza	Âza
Muş	Antalya
İlyas Sami	Rasih

İçtimasına talik olunur.

18 Rebeülevvel 1342 ve 29 Teşrinievvel 1339 (29 Ekim 1923)”

Kanun teklifi maddelerinin okunmasının ardından, TBMM'ye Başkanlık eden İkinci Başkanvekili İsmet İnönü tarafından, “Efendim! Bu lâyhâi kanuniyenin heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı?” şeklinde sorulmuş ve Kanun teklifi hakkında Kanunu Esasi Encümeni Reisi Yunus Nadi (İzmir), Vasıf Bey (Saruhan), Eyüp Sabri Efendi (Konya) ve Rasih Efendi (Antalya) sırayla birer konuşma yapmışlardır. Konuşmaların ardından İstanbul Milletvekili Ali Rıza Bey ve Aydın Milletvekili Mazhar Bey, müzakerenin kâfi olduğunu belirterek, maddelere geçilmesini teklif etmişlerdir. Bunun üzerine, TBMM'ye Başkanlık eden İkinci Başkanvekili İsmet İnönü, “Mevadı kanuniye lâyhâsinin heyeti umumiyesi hakkında müzakereyi kâfi görerek maddelere geçilmesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülerek maddelere geçilmiştir” diyerek kanun maddeleri okunmaya başlanmıştır. Bundan sonraki süreç TBMM tutanağında şu şekilde kayda geçmiştir:

“Teşkilatı Esasiye Kanununun bâzı mevaddının tanzihane tadiline dair Kanun

Madde 1. — Hâkimiyet, bilâkaydüşart Milletindir. İdare usulü halkın mukadderatı bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir. Türkiye Devletinin şekli Hükümeti Cumhuriyettir. REİS — Madde hakkında söz isteyen var mı ? (Hayır sesleri) Söz isteyen yok. Maddeyi aynen kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. (Sürekli alkışlar) (Yaşasın Cumhuriyet sesleri)”

Birinci maddenin ardından görüşülen diğer maddeler de oybirliği ile kabul edilmiştir. Görüşmelerin ardından İstanbul Milletvekili Ali Rıza Bey ve Bolu Milletvekili Cevad Abbas tarafından Cumhuriyet’in ilanı şerefine aynı gece yüz bir pare top atışı yapılması teklif edilerek bu teklif de Genel Kurul’da kabul edilmiştir.

Cumhuriyet’in ilan edilmesi hem yurtiçinde hem de yurtdışında ilgiyle karşılanmıştır. Anadolu Ajansı da Cumhuriyet’in ilan edilmesini 30 Ekim 1923 tarihinde Fransızca bir metin ile dünyaya duyurmuştur. Cumhuriyet’in ilanının dünyaya Anadolu Ajansı tarafından duyurulmasında dil olarak Fransızca’nın tercih edilmesi önemli bir diplomasi anlayışını yansıtmaktadır. Cumhuriyet’in ilanı öncesi ve hemen sonrasında Fransa ile kurulan yakın diplomasi ilişkisi dikkat çekmektedir. Örneğin, Cumhuriyet’in ilanının hemen ardından diplomatik bina ve yerleşkelerini inşa etmeleri için belirlenen on bir arsanın on bir yabancı devlete tahsis edilmesi kararlaştırılmış; Fransa’ya bu on bir arsa içerisinde istedikleri arsayı seçmeleri için öncelik verilmiştir. Sonuç olarak Cumhuriyet’in ilanı öncesi ve sonrasında Türkiye ile Fransa arasındaki yakın diyalog ve diplomasi dikkat çekmektedir.

Bu çalışmada da, Cumhuriyet’in ilanı sürecinde Türkiye ve Fransa arasındaki ilişkiler “kamu diplomasisi” bağlamında ele alınmış; “ilişki inşa etme” yaklaşımının iki ülke arasında nasıl uygulandığı analiz edilmiştir. Çalışmada yöntem olarak “betimsel analiz” yöntemi kullanılmıştır. Analiz edilen içerikler “veri tarama tekniği” ile toplanmış ve kategorik olarak listelenerek analize tâbi tutulmuştur.

Kamu Diplomasisi

“Kamu diplomasisi” 21’inci yüzyılda yeni anlamlar kazanan bir kavramdır. Genel anlamıyla “kamularla etkileşim”e odaklanan kamu diplomasisi, bugünkü anlamı ile ilk kez 1965 yılında Edmund Gullion tarafından (Cull, 2009a, s. 19) kullanılmıştır. 1965 öncesi de “kamu diplomasisi” uluslararası ilişkilerde varolan bir ilişki biçimi olarak değerlendirilmektedir. Kamu diplomasisi, yabancı kitlelerle doğrudan ilişki kurarak küresel kamuoyunu şekillendirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Mattingly & Sundquist, 2022, s. 922). Ağırlıklı olarak uluslararası boyut ile ilintili bir kavram olan “kamu diplomasisi”, bunun yanında iç kamuoyuna yönelik olarak da çeşitli pratiklere sahip olabilir. Çünkü sosyal medya ve küresel boyutta bireylerin artan hareketliliği, yerli ve yabancı kitleler arasındaki ayrımları bulanıklaştırmıştır. Birçok hükümet, 21’inci yüzyılda dışişleri bakanlıklarının bu yeni duruma adapte olması yönünde çalışmalar yapmaktadır. Dışişleri bakanlıkları küresel boyuttaki insan hareketliliğine uyum sağlamada zaman zaman çeşitli problemlerle karşılaşabilmektedir. Yeni ortaya çıkan bu durum kamu diplomasisinin de yeniden değerlendirilerek güncellenmesi gerekliliğini doğurmuştur (Huijgh, 2019, s. 33). Kamu diplomasisinin anahtar roldeki bir iletişim pratiği olduğu aslında kamu diplomasisine dair güncel tartışmalardan çok daha önce kabul edilmiştir. Soğuk savaşın ardından ülkelerin, imajları ile ilgili daha önce var olan kaygıları tekrar açığa çıkmıştır.

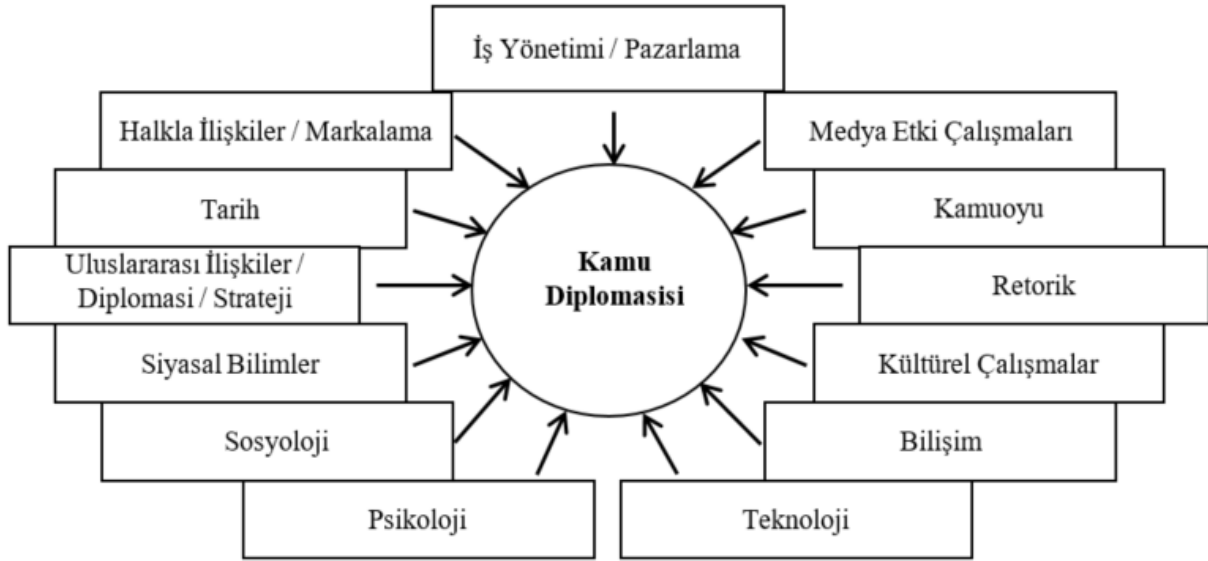
Uluslararası alanda iç ve dış politika arasındaki fark zaman içerisinde kapanmaktadır ve “uluslararası itibar yönetimi” elitlerin tekelinden çıkarak daha geniş kitlelere içine alan bir dönüşümün içine girmiştir. Kamu diplomasisi de böylece kaçınılmaz olarak diplomasi pratiğinin temel unsurlarından biri haline almıştır. Dünyanın yabancı kamuoyları arasında yaşanan temel iletişim sorunlarının farkına varması da görece geç olmuştur. Diplomatik kültür yüzlerce yıllık süreç boyunca, her çağda çağın gereklerine göre biçimlenmiştir ve hem ekonomik hem de askerî güç ekseninde şekillenen uluslararası ilişkilerin sonucunda

üretmiş olan bir kültürdür. Bu doğrultuda, diplomasi alanındaki çalışmalar irdelendiğinde, kamu diplomasisine görece az önem verildiğinin ortaya çıkması normal bir durumdur. Diplomasi ile kamu diplomasisi arasındaki temel fark; kamu diplomasisi kamunun tamamını, gayri resmî grupları, kuruluşları ve sivil toplum örgütlerini hedefe yerleştirirken, diplomasi devletlerin resmî temsilcileri veya diğer uluslararası aktörler arasındaki ilişkileri kapsamasıdır (Melissen, 2007, s. 3-4). Kamu diplomasisi ile ilgili tüm tanımlamalar incelendiğinde kamu diplomasisinin çağın ortaya çıkardığı bir gereksinim olduğu görülmektedir. Kamuoyuyla olan ilişkiler dış politika hedeflerine ulaşılmasını belirleyen ana etmenlerden biri haline gelmiştir (Sancar, 2012, s. 86). Cull da kamu diplomasisini uluslararası boyutuyla tanımlamıştır. Cull’a göre, kamu diplomasisi; uluslararası alanı başka bir kamu ile bağlantı kurarak idare etme girişimidir. Tarihsel olarak bakıldığında ise, kamu diplomasisinin, bir ülkenin yönetiminin ya kendi ülkesinin ya da başka bir ülkenin halkına yönelik olarak kullandığı pratikler aklı gelmektedir. Bunun yanında, kamu diplomasisi her zaman kitlelere yönelmeyebilir. Geniş bir toplum içerisinde belli bir kesim de seçilmiş olabilir. Ayrıca, kamu diplomasisi her zaman başka bir ülkenin halkını etkilemeyi de hedeflemez. İlgili kamuyu dinlemek ve söz konusu politikaları bu doğrultuda oluşturmak da kamu diplomasisinin bir görevi olarak kabul edilebilir. Kamu diplomasisi, uluslararası bir aktöre ihtiyaç duyulmadan, bir fikir üzerinden de yürütülebilir. Bu doğrultuda ortak görüş şudur ki; kamu diplomasisinin hedefi uluslararası alanı yönetmektir (Cull, 2009b, s. 12). Tüm bu tanımlar dikkate alındığında, genellikle uluslararası boyutun ön plânda olduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, “kamu diplomasisi”ne ilişkin değerlendirmeler, ulusal ve uluslararası olmak üzere iki farklı boyutta ele alınmalıdır. Örneğin, ABD, Birinci Dünya Savaşı’na dahil olmak konusunda hem kendi kamuoyuna hem de diğer devletlere yönelik yoğun bir şekilde iletişim faaliyetleri yürütmüştür (Cull, 2009a, s. 23-47). Bu örnek kamu diplomasisinin hem ulusal hem de uluslararası yönünün olması gerektiğini göstermektedir.

1965 öncesi dönemde “kamu diplomasisi”ne farklı anlamlar yüklenmiştir. Örneğin, ABD Başkanı Pierce 1856 yılında London Times gazetesinde “kamu diplomasisi” terimini “nezaket” sözcüğünün eş anlamlısı olarak kullanmıştır (Cull, 2009, s. 19). Ayrıca, Birinci Dünya Savaşı sırasında yeni diplomatik pratikleri tanımlamak amacıyla “açık diplomasi” (open diplomacy) kavramı ile birlikte kamu diplomasisi (public diplomacy) kavramı da tercih edilmiştir. 9 Mayıs 1916 tarihli The New York Times gazetesindeki bir makalede kamu diplomasisinden şu şekilde bahsedilmiştir: “Kamu diplomasisinin kötü yanlarından biri; kendi amaçlarını karşı tarafa aktarırken, aynı anda da kendi halkının sorumluluğunu alarak, iletişimi diğer ulusla devam ettirmektir.” 11 Şubat 1918 tarihinde de ABD Başkanı Wilson, Kongre’de yaptığı bir konuşmada, “Alman Başbakanı Georg von Hertling ülkeler arasındaki kamu diplomasisi ilkelerini kabul etti” açıklamasını yapmıştır. 1928 yılında ise, Christian Science Monitor muhabiri Drummond “Basın ve Kamu Diplomasisi” (The Press and Public Diplomacy) adlı bir deneme yazmış ve kamu diplomasisinin kapsamını çizmiştir. 2’nci Dünya Savaşı döneminde de devletler arasındaki ilişkilerden bahsedilirken kamu diplomasisine dair atıflar dikkat çekicidir. 1946 yılında Belçika Dışişleri Bakanı Paul-Henri Spaak, BM Genel Kurulu’nda “Günümüzde Kamu Diplomasisi” başlıklı bir konuşma yapmıştır. London Times gazetesinde kamu diplomasisini “dış politikanın ilkelerine dair sloganlar ve söz grupları” şeklinde tanımlamıştır. 1950’lere gelindiğinde ise “kamu diplomasisi” daha çok uluslararası veri akışı ve propagandanın yerini almaya başlamıştır. Walter Lippmann, soğuk savaş döneminde ABD-Rusya ilişkilerindeki iletişimin kamu diplomasisi pratikleri olarak değerlendirilebileceğini ifade etmiştir (Cull, 2009a, s. 19-21).

Şekil 1

Kamu Diplomasisine Diğer Disiplinlerin Katkısı (Gilboa, 2008, s. 74)

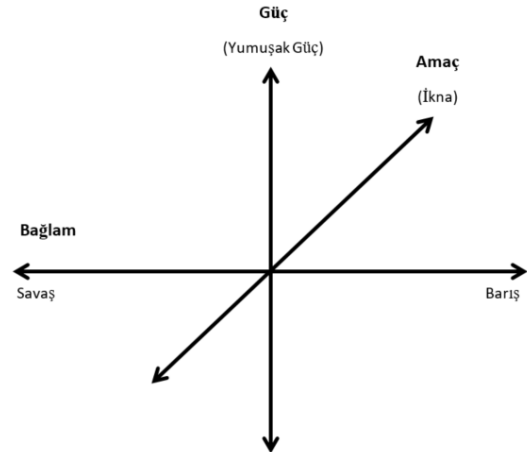
Şekilde görülen disiplin alanlarının her birinin kamu diplomasisine katkısı vardır. Bu, kamu diplomasisinin geniş ölçekli ve çok boyutlu olmasına atıfta bulunan bir özelliktir. Kamu diplomasisi, pek çok farklı disiplin alanı ile ilişkili bir disiplindir. Halkla ilişkiler ve markalama, teknoloji, bilişim, iş yönetimi – pazarlama, medya etki çalışmaları, kamuoyu, retorik, kültürel çalışmalar ve tarih de kamu diplomasisine katkı sağlayan disiplinlerdir. Kamu diplomasisi ile diğer disiplinler arasındaki ilişkinin niteliği ve boyutu her bir durumda farklılık gösterebilir.

Çok uzun bir tarihsel geçmişe sahip olan kamu diplomasisi 21. yüzyıla dek olan bölümde “geleneksel kamu diplomasisi”, 21’inci yüzyıldan itibaren ise “yeni kamu diplomasisi” olarak isimlendirilmektedir (Brown, 1996, s. 102-127). Geleneksel kamu diplomasisi tekyönlü ve asimetric bir nitelik taşırken, yeni kamu diplomasisi iki yönlüdür, karşılıklı etkileşime dayalıdır (Çevik, 2014, s. 21). Geçmiş dönemde ortaya çıkan tüm olumsuz örneklere rağmen, yaşanan savaşların ardından, tekrar barışı egemen kılma girişimleri, girişimleri, kararlılıkları ve çabaları kamu diplomasisinin çatısı altında somut hale gelmektedir (Tayfun, 2015, s. 3). Diplomatik ilişkilerin inşasının temelini oluşturan iletişim yönetimi, uluslararası ilişkiler alanının merkezi haline gelmiş ve kamu diplomasisini bir devletin diplomatik hedeflerini ilerletmede hayatî bir stratejik işleve dönüştürmüştür. Bu

nedenle “yeni kamu diplomasisi” öncelikle dış politikalarının kamusal çekiciliğini genişletmek için bir devlet ile yabancı halk arasında ilişkiler kurmaya odaklanmıştır. Bu yaklaşımın desteklediği iletişim stratejileri, özünde bir devlet ve onun başlıca diplomatik aktörleri etrafında olumlu kamuoyu duyguları yaratmaya odaklanmıştır (Gilboa, 2008).

Şekil-2

Kamu Diplomasisinin Boyutları (Szondi, 2008, s. 9)

Szondi, kamu diplomasisinin boyutlarını Şekil-2’de görüldüğü gibi açıklamıştır. Şekle göre, kamu diplomasisi savaş ve barış arasında yer alan bağlam üzerinde barışı temel alan bir anlayışa sahiptir. Kamu diplomasisinin temel amacı barışa katkı sağlamaktır ve bu amaçla daima yumuşak güç araçlarını kullanır. Barışın sürekli hale gelmesi, uluslararası alanda savaşın tamamen devre dışı bırakıldığı bir anlayışın gelişmesi kamu diplomasisi ile elde edilebilecek sonuçlardır. Hedeflenen

kitlenin ikna edilmesinde hiçbir zaman zorlama yoktur; kendi yanına çekme ve rıza olmazsa olmaz unsurlardır. Savaş tamamen ihtimal dışı bırakılmıştır ve asla bir seçenek değildir.

Kamu diplomasisi temel olarak ilgili aktörlere, kullanılan araçlara, gönderilen mesajlara ve alıcı taraftaki bağlama göre analiz edilebilir. Tüm bu faktörlerin etkileşimi, kamu diplomasisinin etkisini ve bazen istenmeyen sonuçların neler olduğunu belirler. Aktörler, araçlar ve mesajlar büyük ölçüde kamu diplomasisinin başlatıcı aktörünün kontrolü altındayken, hedef ülkedeki koşullar, en azından kısa vadede, kamu diplomasisinin belirlenen hedeflere ulaşma şansını artırmak için dikkate alınması gereken bir husustur. Hedef ülkedeki siyasî sistemin, siyasî kültürün ve medya ortamının açıklığı, aynı zamanda kalkınma durumu, tarihî miraslar ve kültürel özellikler, kamu diplomasisi eylemini kısıtlayabilecek veya kolaylaştırabilecek faktörlerden bazılarıdır (Fanoulis & Revelas, 2023, s. 51). Dünyadaki kamu diplomasisi yaklaşımlarına ve pratiklerine bakıldığında ülkeler arasında bazı farklılıklar olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin, Doğu Asya ülkelerinde kamu diplomasisi daha devlet merkezli bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte, bu ülkelerde gayri resmî devlet dışı aktörler kamu diplomasisinin potansiyel ortakları olarak kabul edilmektedirler (Melissen, 2013, s. 442).

Yumuşak Güç

Güç karşılıklı bağımlılık temelli uluslararası sistemde diğer aktörlerden bağımsız karar alabilme ve onların kararlarından en az etkilenme kapasitesini ifade eden bir kavramdır. Bir ülkenin hareket serbestisine katkıda bulunan kurum, kuruluş ve uygulamalar o ülkenin toplam gücünü oluşturur. Devletlerin öncelikli amacı; güçlerini maksimum hale getirmek yerine öncelikle güvenliği sağlamaktır. Sahip olunan hareket serbestisi, güvenliği tehlikeye atmadan izlenebilecek politika sahasının genişlemesini de ifade eder (Waltz, 1990). İstenen sonucu elde edebilmek için başkalarını etkileme yeteneği olarak da tanımlanan “güç” başkalarının davranışlarını üç şekilde etkileyebilir: zorlama, teşvik ve çekicilik. Bir ülke dünya siyasetinde diğer ülkelerin kendisine olan hayranlığı sayesinde istediği sonuçları elde

edebilir. Bu anlamda, dünya siyasetinde gündemi belirlemek ve diğer ülkeleri ekonomik ya da askerî yöntemlerle belli bir davranışa zorlamak yerine yanına çekmeye çalışmak da önemlidir (Nye, 2008, s. 94-95). Güç elde edebilmek için rekabet halinde olan egemen devletlerin yer aldığı bir dünyada bütün devletlerin dış politikaları kaçınılmaz bir şekilde belli oranda güce dayanmalıdır. Bunun yanında, bir devletin dış politikasını belirlemede güç ve çıkar kavramlarının etkisi siyasal ve kültürel unsurlarla ilişkilidir. Bu yüzden de her devletin dış politikası diğerlerinden farklılık gösterir (Arı, 2013, s. 155).

Güç ilişkisine kimin dahil olduğunu (gücün kapsamı) ve hangi konuların dahil olduğunu da (gücün alanı) irdelemek gerekir. Güç nedensellikten yakından ilişkilidir. Nedensellik hakkında konuşulduğunda, uzun ve karmaşık bir olaylar zincirindeki iki öge arasındaki ilişkiye odaklanılır. Bazen herhangi bir aktör ikna gücüne sahip olmayabilir. İkna gücüne sahip olmayan aktörler, isteklerini zorlama ile sağlayacaktır. Böyle bir güç kullanımının “güç” olarak tanımlanıp tanımlanmaması konusunda tartışmalar devam etmektedir. Çünkü, zorlamada iki yönlü bir ilişki mevcut değildir. Birçok güç ilişkisi, hedefin ne düşündüğüne çok bağlıdır ve bu, yumuşak gücün çok önemli bir yönüdür. Davranışsal tanımlar, gücü, eylemden önce değil, eylemden sonra ortaya çıkan sonuçlara göre değerlendirir. Ancak politika yapımcılar, eylemlerini yönlendirmeye yardımcı olacak önceden tahminler isterler. Bu nedenle, gücü genellikle basitçe sonuç üretebilecek kaynaklar açısından tanımlarlar. Gücün kaynak olarak bu tanımla, bir ülke nispeten büyük bir nüfusa, bölgeye, doğal kaynaklara, ekonomik güce, askerî güce ve sosyal istikrara sahipse güçlüdür. Bu ikinci tanımın erdemi, gücün somut, ölçülebilir ve öngörülebilir görünmesini sağlamasıdır. Bu, bazen yanıltıcı olsa da, uluslararası ilişkilerde yaygın bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım güç kaynaklarının önemini inkâr etmek anlamına gelmemektedir. Güç; maddî olan veya maddî olmayan kaynaklar aracılığıyla iletilir. Güç kaynaklarına sahip olmak her zaman istenen sonucun alınacağını garanti etmez (Nye, 2021, s. 197-198).

“Yumuşak güç” kavramı Joseph S. Nye tarafından literatüre kazandırılan bir kavramdır. Nye, bu kavramı ilk kez 1990 yılında yayımlanan *Bound to Lead* adlı kitabında kullanmıştır (Nye, 2005, s. 7-9). Yumuşakgüç başkalarının tercihlerini şekillendirme becerisine dayanır. Yumuşak güç anlayışında zorlama yerine rıza söz konusudur. Yumuşak güç ile nüfuz da aynı şeyler değildir. Nüfuz tehdit ve paranın sert gücüne dayanırken, yumuşak güç kendine çekme becerisini ve çekiciliği içerir. Yumuşak güç ve sert güç birbiriyle ilişkilidir. Yumuşak ve sert güç başkalarının davranışlarını etkileyerek amaca ulaşma becerisinin iki farklı ayağını oluştururlar. Aralarındaki fark; hem davranışın türünde hem de kaynakların niteliği ile ilgilidir. Yumuşak güç kaynakları, davranış spektrumunun “kendine çekme” yönüyle birleşirken, sert güç kaynakları genellikle “emir” davranışıyla ilgilidir. Fakat bu ilişki her koşul ve durumda kusursuz da değildir. Örneğin, ülkeler bazen yenilmezlik gibi kavramların etkisiyle bir diğer ülkeye yaklaşabilir ve bazen emretme gücü ileride meşru görülecek etkiler yaratabilmek için kullanılabilir. Dış politika; demokrasi ve insan hakları gibi evrensel değerleri genel olarak desteklediği zaman bir yumuşak güç unsuru olarak kabul edilebilir. Dar ve uzağı göremeyen bir perspektife sahip politikalarsa ulusal çıkarlara ilişkin geniş çaplı ve ileri görüşlü tanımlamalara dayalı politikaları başkalarının gözünde çekici hale getirmek daha basittir. Aynı şekilde, değerler ortak olduğunda, önemli normları ifade eden politikaların çekicilik ihtimali daha yüksektir (Nye, 2005, s. 15-72).

İlişki İnşa Etme

Devletler arasında sağlam ilişkilerin inşa edilmesi için tek yönlü halkla ilişkiler faaliyetleri yerine karşılıklı diyalog ihtiyacı ön plândadır. Bu doğrultuda 21’inci yüzyılda kamu diplomasisi karşılıklılık anlayışı ile şekillenmeye başlamıştır. Bu kamu diplomasisi anlayışı öz eleştirel ve daha objektif bir niteliğe sahiptir. Uluslararası boyutta başarı, gerçekçi ilişkiler kurulmasına bağlıdır. Gerçekçi ilişkiler kurulması ise çift taraflı bir iletişim kurulması sayesinde mümkün olabilir ve karşılıklı güvenin oluşması da bu yolla gerçekleşebilir. İlişki inşa etme amacıyla devletlerin sivil toplum

kuruluşlarıyla, diasporayla, siyasî partilerle ve çeşitli markalarla işbirliği yapması daha etkili sonuç alınmasını sağlamaktadır (Leonard, M., Small, A. ve Rose, M., 2005, s. 44-45). Kamu diplomasisi yoluyla inşa edilen ilişki; diğer ülkelerin uluslarını ve kültürlerini anlamayı, yanlış algıları düzeltmeyi ve ortak mücadele alanları yaratmayı sağlamaktadır. Bu doğrultuda, iki farklı devlet arasında farklı ilgi alanlarına odaklanan gruplarla çift taraflı ilişkiler geliştirilmektedir (Tayfun, 2015, s. 4).

İlişki inşa etme yaklaşımı, uzun vadeli bir kamu diplomasisi pratiği olarak kabul edilmelidir. İlişki inşa etme anlayışının uzun vadeli oluşu, bu pratiğin sonuçlarının daha kalıcı bir yapıya kavuşmasını sağlamaktadır. Kültürel ve diplomatik değişim programları, eğitim, kültür ve sanat ile turizm karşılıklı ilişki inşa edilebilmesi amacıyla başvurulabilen araçlardır. Bu süreç dahilinde karşılıklı olarak çeşitli sorunlara çözüm yolları bulunması kolaylaşabilir. Politikacılarla birlikte akademisyenler, danışmanlar, girişimciler, uzmanlar ve iş insanları ilişki inşa edilmesi sürecine destek sağlayabilirler. Irak Savaşı’ndan sonraki dönemde ABD kültürel ve akademik değişim programlarını etkili bir şekilde kullanarak ilişki inşa etme yöntemine başvurmuştur. Dünya genelinde milyonlarca insan bu değişim programlarına dahil olmuştur. Çok sayıda devlet başkanı, başbakan ve cumhurbaşkanı da bu görevlere gelmeden önce bu değişim programlarına katılan isimlerdir. ABD öncülüğünde kurulan uluslararası koalisyon gücündeki devletlerin liderlerinin yarısı daha önce bu değişim programlarından yararlanmıştı (Nye, 2005, s. 109).

Uluslararası Alanda İki Yönlülük Yaklaşımı

1953’te kurulan ve 1999 yılında kapatılan ABD Enformasyon Dairesi’nin (United States Information Agency - USIA) Soğuk Savaş sonrası için vizyonunun ne olması gerektiği konusundaki tartışmalar, yeni dönemde ulusların iki yönlü (karşılıklı) olarak birbirlerini anlamalarının gerekliliği üzerinde yoğunlaşmıştır. USIA da bu doğrultuda kapatılarak görevleri Dışişleri Bakanlığı’na devredilmiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı’nın kamu diplomasisi vizyonu ise şu şekilde belirlenmiştir (Fitzpatrick, 2010, s.

28): “ABD’nin ulusal çıkarlarını ve ulusal güvenliğini güçlendirmek amacıyla karşılıklı olarak birbirini anlamak, karşı tarafı bilgilendirmek, yabancı halkları etkilemek, Amerikan vatandaşları, kurum ve kuruluşları ile onların muadilleri arasındaki diyalog olanaklarını genişletmek.”

Uluslararası alanda iki yönlülüğün sağlanabilmesi için etkili bir kamu diplomasisi gerekmektedir. Bu da yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının uluslararası alanda daha fazla aktif olmaları ve yabancı uluslarla diyalog kurmaları ile mümkün olabilir (Cowan & Arsenault, 2008). ABD’nin 44’üncü Başkanı Barack Obama 2009 yılında Mısır’daki Cairo Üniversitesi’nde yaptığı bir konuşmada ulusların karşılıklı şekilde birbirlerini anlamalarının önemini anlatmış; birbirini dinlemek için çaba sarf edilmesinin, çift yönlü saygının neden gerekli olduğunu söylemiş; devamlı olarak ortak bir zeminde bir araya gelme arayışı içinde olunmasını önermiştir (Fitzpatrick, 2010, s. 7). Bu kapsamda, uzun vadeli güvenin sağlanması; iki yönlü, karşılıklı fayda anlayışına dayalı bir kamu diplomasisine bağlıdır. Dolayısıyla, oluşan güven ilişkisi gündelik sorunlardan ve gelişmelerden etkilenmeyecek, daha rasyonel bir zeminde güçlenebilecektir (Leonard, M., Small, A. ve Rose, M., 2005, s. 48).

Cumhuriyet’in İlanı ve Fransa ile İlişkiler

Cumhuriyet ilan edildiğinde Türkiye ile Fransa arasında politik bir yakınlaşma olduğu görülmektedir. Anadolu Ajansı, Cumhuriyet’in ilan edilmesini 30 Ekim 1923 tarihinde Fransızca bir metin ile dünyaya duyurmuştur. Cumhuriyet’in ilanının dünyaya Anadolu Ajansı tarafından duyurulmasında dil olarak Fransızcanın tercih edilmesi önemli bir diplomasi anlayışını yansıtmaktadır. Cumhuriyet’in ilanı öncesinde ve hemen sonrasında Fransa ile kurulan yakın diplomatik ilişkiler dikkat çekicidir. Örneğin, Cumhuriyet’in ilanının hemen ardından Ankara’da diplomatik bina ve yerleşkelerini inşa etmeleri için belirlenen on bir arsanın on bir yabancı devlete tahsis edilmesi kararlaştırılmış; Fransa’ya bu on bir arsa içerisinde istedikleri arsayı seçmeleri için öncelik tanınmıştır. Cumhuriyet’in ilanı

öncesi ve sonrasında Türkiye ile Fransa arasındaki yakın diyalog ve diplomasi dikkat çekmektedir. Türkiye’de bulunan Fransız diplomatik temsilcisi Albay Mougine’dir. 1921 yılı başlarında Türkiye’ye ilişkin emellerinden vazgeçmeye başlayan Fransızlar, Türkiye ile ilişkilerini düzeltmeye başlamak zorunda kalmıştı. Fransa, ölmediklerini ve ölmeyeceğini ispat eden Türklerle başlamış olan görüşmeleri sonuçlandırmada artık bir sakınca görmeyip 20 Ekim 1921 tarihinde Henri Franklin Bouillon ile Hariciye Vekili Yusuf Kemal (Tengirsek) Beyarasında Ankara antlaşması imzalanmıştı. Bu antlaşma ile Fransa, iktisadi ve kültürel imtiyazlardan vazgeçiyor, güney hududumuz tespit ediliyordu. Bu anlaşma ile Birinci Dünya Savaşı öncesi kurulmuş bulunan İtilaf Bloku parçalandı. Ankara Antlaşması Müzakereleri esnasında, görüşmeler devam ederken, birden bire iki taraf arasında anlaşmaya gidilmesi sonucu, ülkeler arasında yarı resmi bir temsilci değiş-tokuşu yapıldı. Ferit Bey’i (Tek) Paris’e yolladılar. Bu ilk temsilci 1 Aralık 1921’de göreve başlamıştır. Fransa da, kendince uygun gördüğü, Albay Mougine’i Ankara’ya yollamıştır.

Cumhuriyet Döneminde Türkiye-Fransa Arasında “İlişki İnşa Etme” Basamakları

Türkiye ile Fransa arasındaki ilişkilerin Ankara Antlaşması’nın imzalanmasıyla yeni bir boyut kazandığı söylenebilir. Türkiye’de bozguna uğrayan ve tek seçeneğin Türkiye ile iyi ilişkiler kurmak olduğunu anlayan Fransa Hükümeti, Türkiye ile bir barış antlaşması imzalayarak ilişkileri geliştirme yoluna gitmiştir. 1921’de imzalanan Ankara Antlaşması’nın Türkiye ile Fransa arasındaki “ilişki inşa etme” anlayışının ilk basamağı olduğu söylenebilir. Bu antlaşma ile Türkiye’nin güney sınırları belirlenmiş ve Fransa, askerlerini çekmiştir. Fransa daha sonra Türkiye’ye özel bir diplomatik temsilci (Albay Mougine) atamış; bu temsilci aracılığıyla Türkiye ile yakın bir ilişki kurulmasına çalışılmıştır. Albay Mougine, Gazi Mustafa Kemal Atatürk ile de kişisel ilişkisini geliştirmeye gayret göstermiştir. Daha sonraki süreçte Türkiye ile Fransa arasındaki ikili ilişkiler gelişmeye devam etmiştir.

Ankara Antlaşması'nın İmzalanması ve Türkiye'ye Fransa Tarafından Özel Temsilci Atanması

Ankara Antlaşması 20 Ekim 1921 tarihinde Türkiye ile Fransa arasında imzalanmıştır. Antlaşmanın hükümlerinin TBMM'ye onay için sunulması tartışmaya açılması 12 Ekim 1921 Çarşamba tarihli oturumla başlamış, görüşmeler ve bu konuda yapılan tartışmalar 18 Ekim 1921 Salı tarihli oturumun sonuna kadar sürmüştür (Metintaş, 2019, s. 7). Antlaşma ile Fransa'nın yenilgiyi kabul etmesinin yanında, İtilaf Devletleri Cephesi de dağılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin güney sınırları belirlenmiştir. Bunun yanında, Hatay için özel bir yönetim şekli kabul edilmiştir. Mondros Mütarekesi'nden sonra Fransızlar tarafından işgal edilen toprakların boşaltılmasını sağlayan ve Türkiye-Suriye sınırını belirleyen bu antlaşma, çözümlenmesi gereken bazı sorunların Lozan'a kalmasından ötürü her ne kadar bir “ön barış antlaşması” özelliği taşısa da, İtilaf Devletleri cephesinden bir ülkenin tek başına da olsa Ankara Hükümeti ile bir antlaşma imzalaması onun Ankara Hükümeti'ni tanıması anlamını taşımaktadır. Bu aynı zamanda TBMM Hükümeti'nin diplomatik alanda kazandığı önemli zaferlerden biridir (Yavuz, 1992, s. 273). Daha sonraki süreçte ise, Hatay için 1925 yılında karma bir komisyon kurularak çalışmalara başlamış, 1926'da doğrudan görüşmelere geçilmiştir. Ayrıca iki ülke arasında yeni bir “Dostluk ve İyi Niyet Sözleşmesi” imzalanarak (Uçarol, 1995, s. 566-567). 1938 yılında ise Türkiye ve Fransa arasında “Dostluk, Uzlaşma, Hakemlik Antlaşması” imzalanmıştır. Bu antlaşma da Fransa'nın Türkiye ile ilişkilerini geliştirmeye yönelik adımlarından biridir. Fransa'nın böyle bir adım atmasında Avrupa'da gerginleşen uluslararası ilişkilerin etkisinin olduğu da söylenebilir.

Türkiye - Fransa ilişkilerinin gelişmesinde bir diğer önemli basamak da Fransa tarafından özel bir diplomatik temsilcinin (Albay Mougine) atanmasıdır. 1919'da Osmanlı Harbiye Nazırlığı'nda istihbarat subaylığı yapan Albay Mougine, Ankara Hükümeti'nin tam yetkili elçileriyle, Londra'da barış müzakerelerine katılan Fransız delegeler kuruluna da refakat etmişti (Dumont, 1981). Albay

Mougine resmî olarak 8 Haziran 1922'de Türkiye'deki görevine başlamıştır. Mougine aynı zamanda gerçek bir Atatürk hayranıdır (Soysal, 1965, s. 598). Türkiye ise Ankara Antlaşması'nın imzalanmasının ardından Ahmet Ferit (Tek) Bey'i temsilci olarak Paris'te görevlendirmiştir. Mougine, “elçi” sıfatıyla değil, “Suriye ve Lübnan Yüksek Komiser Temsilcisi” unvanıyla Türkiye'de görev yapmıştır. Mougine belli bir süre Türkiye'de görev yapmasının ardından Fransa'ya geri dönmüştür. 1924 yılında Mougine'in yeniden Türkiye'ye gönderilmesi iki ülke ilişkilerindeki gelişimde kazanılacak yeni ivmenin simgesi olarak kabul edilmiştir (Baykal, 1991, s. 495). Albay Mougine, Ankara'da II. Abdülhamid döneminde, İstanbul-Bağdat Demiryolu inşaatı sırasında inşa edilen Ankara İstasyonu hat müdürünün yönetim ve barınma binası olan, Mimarlığını Alman Otto Kapp'ın yaptığı Direksiyon Binası'nda ikamet etmiştir.

Cumhuriyet'in İlanının Anadolu Ajansı Tarafından Dünyaya Fransızca Olarak Duyurulması

Cumhuriyet'in ilanı 30 Ekim 1923 tarihinde Anadolu Ajansı tarafından dünyaya Fransızca bir bülten ile duyurulmuştur. 19'uncu yüzyıla kadar uluslararası alanda kullanılan diplomatik dil Latince idi. Diplomatlar uzun süre yazışma ve konuşmalarını bu dilde yapmışlardır. Fransa 18'inci yüzyıl içerisinde diplomasi dili olarak Fransızcanın yaygınlaşması için büyük bir çaba sarf etse de diğer ülkeler buna direnç gösterdiler. Örneğin, 1748'de Aix-la-Chapelle'de imzalanan barış antlaşması ve 1763'te imzalanan Versailles antlaşması (Fransa - İngiltere) metni Fransızca olarak düzenlense de, antlaşmalara özel bir madde konularak, metinde Fransızca dil kullanımının emsal teşkil edemeyeceği belirtilmiştir. Bu gibi gelişmelere karşın, Fransızcanın diplomasi dili olarak kullanılması giderek yaygınlaştı. 1815'teki Viyana Kongresi'nde ve 1856 yılındaki Paris Konferansı'nda kullanılan resmî dil Fransızca idi. İngilizcenin bir diplomasi dili olarak yaygınlaşması 1. Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleşmeye başlamıştır (Akıncı, 1997, s. 107-108). Anadolu Ajansı'nın Cumhuriyet'in ilanını dünyaya duyurduğu metin aşağıdaki gibidir:

“Angora, 29 - Büyük Millet Meclisi bu akşam saat 6’da, İsmet Bey’in başkanlığında toplandı. Anayasa komisyonu tarafından sunulan ve anayasanın değişikliğiyle ilgili raporu ve ilaveten Şeyh Safvet Efendi’nin (Urfa), açıkta ve emekli olan memurların ve yatılı okullarda çocuklarını okutan aktif olan memurlarıyla aynı maddi avantajlardan faydalanmasını teklif eden önergesi, acilen görüşülmek suretiyle gündeme kaydedildi. Milli Eğitim Bakanının açıklamasına göre, bu son mesele inceleme altında olduğundan, ona değin olan önerge Bütçe Dengesi komisyonuna gönderildi. Sağlık Bakanı Rıza Nur Bey’in istifası kabul edildi ve ona iki aylık bir izin verildi. Bundan sonra, doktorların mecburi hizmet ile ilgili olan yasanın birinci madde oylamaya geçildi. Bu yapıldıktan sonra, Anayasa komisyonu tarafından sunulan önerge okundu.

İşte onun metni:

Ülkeye mutlak bağımsızlığı sağlayan devasa mücadelesinde, ulusal egemenlik ilkesi kesin olarak kabul edilmişti. O zamandan bu yana, bu ilkeye her fırsatta riayet edildi. Yüce Türk milletine sağladığı avantajları inkar edilemez. Aslında, egemenlik koşulsuz milletindir ve şimdiki idari rejimi, kamu işleri halkın yönetimine dayanmaktadır ve bu demektir ki, hükümetimiz bir cumhuriyetten başka bir şey değildir. Ayrıca, bundan sonra hükümet, bireysel egemenliğin olasılığını sonsuza dek dışlayan bu kelimenin kullanılmasını gerekli görmüştür; Türk hükümetin şeklinin bir cumhuriyet şeklinde olduğunu belirtmek amacıyla, onunla ilgili yasanın değiştirilmesinin gerekli olduğunu görmüştür.

Bir tarafta, her Cumhuriyetin bir Başkanlığına ihtiyacı olduğu için ve öteki tarafta, yükümlülüklerin belirlenmesi, öncelikle Cumhurbaşkanı tarafından atanan Kurul Başkanına bağlı olduğundan, aşağıda yazılan anayasanın maddelerini değiştirmeyi ve hükümetimizin dini İslam ve resmi dili Türkçe olduğunu belirten bir ek madde ilave etmeyi uygun gördük. Bu söz edilen maddeleri en kısa zamanda kanun haline getirmeye arzuladığımız için, görüşmelerini hemen başlaması için istirham ederek, bunları size bugün sunuyoruz. İşte bu maddeler:

- Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Ulusal işlerin fiili idarenin yönetim şekli halka dayanmaktadır. Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.
  - Türkiye Devletinin dini, Din-i İslamdır; resmi dili Türkçedir.
  - Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından yönetilir.
  - Türkiye Cumhuriyetin Cumhurbaşkanı Genel Kurulun toplantısında bir yasama dönemi süresi için, kendi üyeleri arasında Millet Meclisi tarafından seçiliyor. Cumhurbaşkanı görevini halefi seçilene kadar sürdürüyor. Geçmiş Başkan yeniden seçilebilir.
  - Türkiye Cumhuriyet Cumhurbaşkanı, Türk Devletin başıdır. Bu sıfatıyla gerekli bulunduğu zaman, Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Kurulunun başkanlığını yapar.
  - Kurul Başkanı, Cumhurbaşkanı tarafından ve Meclis üyeleri arasından seçiliyor. Diğer Bakanlar yine milletvekilleri arasında, Kurul Başkanı tarafından seçiliyor. Kurulun listesi Büyük Millet Meclisi’nin onayına, Cumhurbaşkanı tarafından sunuluyor. Meclis oturumda bulunmuyorsa, onayın meselesi parlamentonun açılışına kadar erteleniyor.
- Komisyon adına konuşan Yunus Nadi Bey, Mondros

Mütarekesine kadar yer alan olayları gözden geçirdi. Birinci Meclis tüzüğün yasası hazırladığını ve ikinci Meclisin bunun tamamlanması ve değiştirilmesini görev olarak benimsediğini söyledi. Kürsüde Vasif Bey onun yerine geçti ve Cumhuriyeti övdü.

Bugün hala Sarayın çevresinde dönen bir hizip mevcut olduğunu belirtti ve bu takım ülkede kendine bir görev ayarlamayı çalışıyordu; bu durumda tüzük komisyonu, yönetim şekli sorununu çözmekle iyi bir şey yaptı; Türk halkı artık kendi kaderinin efendisi olduğundan dolayı ne bir birey ne de bir despotun kölesi olma niyetinde değil ve taçlı başları ile her kim Türk halkını esarete tutmaya girişecek olan, er ya da geç köpek gibi vurularak öldürülecektir.

Sonra Eyüp Sabri Hoca Efendi’nin sırası geldi ki, Cumhuriyetin bir övgü söylevi yaptı ve gecikmeden Cumhurbaşkanı seçimiyle devam edilmesini istedi ve ardından olayın şerefine 101 top pasesi atılmasını istedi. Bunun üzerine, görüşmenin süresi yeterli bulunduğu için, Mazhar Bey (Aydın) ve Rıza Bey’in (Konstantiniyye) önergesi kabul edildi. Ondan sonra, değiştirilen maddeler oy birliğiyle kabul edildi. Son olarak Cumhurbaşkanı seçilme zamanı geldi. Oylar sayımında, Ekselansları Gazi Mustafa Kemal Paşa’nın 158 oy, yani orada bulunan tüm oyları aldığı ortaya çıktı.

Bunun üzerine kürsüye çıkan Ekselansları, böyle bir konuşma yaptı:

“Sizlere kalbimin derinliklerinden teşekkür ediyorum. (Bazı sesler: Rica ederiz. Allah sizi başarılı kılsın).

Beyler, asırlardır zorbalık ve eziyet altında yaşayan Türk ulusu, aslında kendi doğanın özünde bulunan niteliklerden yoksun olduğu inanılıyordu. Son seneler onun gösterdiği kudret, yetenek ve zeka, ona karşı önyargılı davrananlar ve onu yalnızca yüzeysel bir şekilde gözlemleyenler ne kadar hatalı olduklarını kanıtladı. Yeni yönetimin şekli sayesinde, gelecekte ulusumuz dünyaya hangi nitelikleri ve yetenekleriyle donatıldığını göstermekte daha az zorluk çekecektir. (Bazı sesler: Umalım olacaktır).

Türkiye, dünyada bulunduğu yere layık olduğuna, eylemleriyle kanıtlayacaktır. (Bazı sesler: Allah izin verirse).

Yoldaşlarım, bu yüce kurum hayata yeni geçiren Türk milleti, bu son dört sene içerisinde kazandığı zaferlerden daha çok büyük mucizeler yerine getirecek. (İnşallah).

Bana gösterilen güvene layık olmak için, gözümde özel bir önem taşıyan bir hususiyet konusunda ısrar etmek istiyorum. Bu, benim için ihtiyaç olan güveniniz ve desteğinizden devamlı bir şekilde istifade etmemdir. (Bazı sesler: bu güven size ebediyen kazanıldığı emin olabilirsiniz).

Ancak bu koşulda ve tanrının inayeti yardımıyla, bana bahsettiğiniz görev ve gelecekte vermek isteyeceğiniz görevleri yerine getirmem mümkün olacaktır.

Arkadaşlarımla yakından iş birliği yaparak ve onların değerli yardımlar olmadan asla yapamayacağımı unutmadan çalışacağım.

Dayanma noktası olarak halkın sevgisi yer alacak ve böyle gelişimin yolunda yürüyeceğiz.

Türkiye Cumhuriyeti mutlu, başarılı ve muzaffer yaşayacaktır. (Alkış tufanı)”

Sonuç

Uluslararası alanda “ilişki inşa etme” anlayışı 21’inci yüzyıl ile birlikte önemini ve ağırlığını arttıran bir yaklaşımdır. Bilindiği gibi, ilişki inşa etme yaklaşımı, uzun vadeli bir kamu diplomasisi pratiğidir. İlişki inşa etme anlayışının uzun vadeli oluşu, bu pratiğin sonuçlarının daha kalıcı bir yapıya kavuşmasını sağlamaktadır. Türkiye de Millî Mücadele dönemi ve sonrasında Fransa ile ilişkilerini geliştirmede “ilişki inşa etme” anlayışıyla hareket ederek uzun vadeli sonuç alma yolunu tercih etmiştir. İki ülke arasında bu süreç dahilinde karşılıklı olarak çeşitli sorunlara çözüm yolları bulunmasının kolaylaşmasına çalışılmıştır. Türkiye-Fransa ilişkileri özellikle 1921 yılında Ankara Antlaşması’nın imzalanmasından sonra yeni bir boyut kazanmıştır. Fransa’nın Anadolu’da başarısız olacağına inanılmasının ardından, Fransa, Türkiye ile ilişkilerini normalleştirme yolunu seçmiş; dönemin kamu diplomasisi pratikleri olarak kabul edilebilecek birtakım ilişki inşa etme politikaları geliştirmiştir. Bu politikalar arasında; bir özel diplomatik temsilcinin Türkiye’de görevlendirilmiş olması da yer almaktadır. Fransa’nın Türkiye ile ilişkilerini geliştirmek istemesinde, kuşkusuz, Batı’da artan uluslararası gerginliğin de rolü vardır. Dönem içerisinde Fransa’nın çıkarları Türkiye ile ilişkilerini geliştirmesini zorunlu hale getirmiştir. Her ne sebeple olursa olsun, iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesi karşılıklı bir anlayışa dayanmaktadır. Fransa’nın Türkiye’de özel bir diplomatik temsilci görevlendirmesi ve bu temsilcinin Türkiye’de ikili ilişkilerini de geliştirmesi iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlamıştır. Cumhuriyet’in ilanının 30 Ekim 1923 tarihinde Anadolu Ajansı tarafından dünyaya Fransızca bir metin ile duyurulması da ayrı bir önem taşımaktadır. Dönemin uluslararası ilişkiler anlayışı içerisinde diplomasi dilinin Fransızca olduğu söylenebilmekle beraber; Fransızca ile birlikte İngilizce de uluslararası alanda yaygın bir dildir. Bütünde uluslararası bir dil olarak Fransızca’nın tercih edilmiş olması Fransa’ya yönelik bir jest ve mesaj olarak da kabul edilebilir. Tüm bunların yanında, Cumhuriyet ile birlikte başkentin Ankara’ya taşınması sonrasında, Ankara’da diplomatik temsilcilikler için arazi tespit çalışmaları

yapılmıştır. Bu çalışmalar sırasında Fransa’ya ayrı bir öncelik tanınarak tüm ülkelerden önce arazi seçim hakkı tanınmıştır. Halen ilgili arazide Fransa’ya ait diplomatik yerleşke bulunmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, yapılan analizler neticesinde, Millî Mücadele dönemi ve sonrasında Türkiye ile Fransa arasında “ilişki inşa etme” anlayışının egemen olduğu ve iki ülkenin de uzun vadeli bir şekilde ilişkilerin gelişmesine önem verdikleri açıktır.

Kaynaklar

- Akinci, Z. (1997). Diplomatik Dil ve Özellikleri. *TÖMER Çeviri Dergisi* (Özel Kuram Sayısı), 105-112.
- Arı, T. (2013). Uluslararası İlişkiler Teorileri - Çatışma, Hegemonya, İşbirliği. 8. Baskı. MKM Yayıncılık.
- Baykal, H. (1991). Kurtuluş Savaşında Türk Fransız ilişkileri ve bir Fransız Türk dostu Albay Mougine. *Atatürk Yolu Dergisi*, 2(7), 455-511.
- Brown, R. (2002). Information operations, public diplomacy & spin: The United States & the politics of perception management. *Journal of Information Warfare*, 1(3), 40-50.
- Cowan, G., & Arsenault, A. (2008). Moving from monologue to dialogue to collaboration: The three layers of public diplomacy. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 10-30.
- Cull, N. J. (2009a). Public Diplomacy Before Gullion. In N. Snow & P. M. Taylor (Eds.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (pp. 19-23). Routledge.
- Cull, N. J. (2009b). *Public diplomacy: lessons from the past*. USC Center on Public Diplomacy Press.
- Çevik, B. S. (2014). *Uluslararası halkla ilişkilerde insanî yardımlar: Kamu diplomasisi boyutu*. Stratejik Düşünce Enstitüsü Yayınları.

- Dumont, P. (1981). *La Turquie et la France a l'Epoque d'Atatürk (Collection Turcica-I)*. Assosiation Pour Le Développement Des Études Turques Press.
- Fanoulis, E., & Revelas, K. (2023). The conceptual dimensions of EU public diplomacy. *Journal of Contemporary European Studies*, 31(1), 50-62.
- Fitzpatrick, K. R. (2010). *U.S. public diplomacy's neglected domestic mandate*. Figueroa Press.
- Gilboa, E. (2008). Searching for a theory of public diplomacy. *ANNALS of the American Academy of Political and Social Sciences*, 616(1), 55-77.
- Huijgh, E. (2019). Changing tunes for public diplomacy: Exploring the domestic dimension. *Public Diplomacy at Home*. Brill Nijhoff Press.
- Leonard, M., Small, A., & Rose, M. (2005). *British public diplomacy in the age of schisms*. Foreign Policy Centre Press.
- Mattingly, D. C., & Sundquist, J. (2022). when does public diplomacy work? evidence from china's "wolf warrior" diplomats. *Political Science Research and Methods* (11), 921-929.
- Melissen, J. (2013). Public diplomacy. In A. F. Cooper, J. Heine, & R. Thakur (Eds.), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* (pp. 436-452). Oxford University Press.
- Melissen, J. (2007). The new public diplomacy: Between theory and practice. In J. Melissen (Ed.), *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations (Second Edition)* (pp. 3-27). Palgrave Macmillan.
- Metintaş, M. Y. (2019). Ankara Antlaşması'nın Türkiye Büyük Millet Meclisinde Tartışılması. *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, 3(5), 1-26.
- Nye, J. S. (2021). Soft power: The evolution of a concept. *Journal of Political Power*, 14(1), 196-208.
- Nye, J. S. (2008). Public diplomacy and soft power, public diplomacy in a changing World. In G. Cowan & N. J. Cull (Eds.), *The Annals of The American Academy of Political and Social Science* (pp. 94-109). Sage Publications.
- Nye, J. S. (2005). *Dünya siyasetinde başarının yolu - yumuşak güç* (R. İ. Aydın, Çev.). Elips Yayınları.
- Sancar, G. A. (2012). *Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler*. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Soysal, İ. (1965). *Türkiye'nin dış münasebetleriyle ilgili başlıca siyasal anlaşmalar*. T.C. İş Bankası Yayınları.
- Szondi, G. (2008). *Discussion papers in diplomacy – public diplomacy and nation branding: conceptual similarities and differences*. Clingendael Press.
- Tayfun, R. (2015). Küresel barışa bir çağrı: Kamu diplomasisi bağlamında anzak günü etkinlikleri. *100. Yılında Çanakkale Savaşları Uluslararası Kongresi Tam Metin Kitabı*.
- Uçarol, R. (1995). *Siyasî tarih*. Filiz Kitabevi.
- Waltz, K. (1990). Realist thought and neorealist theory. *Journal of International Affairs*, (44(1), 21-37.
- Yavuz, B. (1992). 1921 Tarihli Türk-Fransız Anlaşması'nın hazırlık aşamaları. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 8(23), 273-308.

Extended Abstract

The relations between Turkey and France have developed with certain stages after the period of National Struggle. In this development, a "mutual relationship building" approach has been generally adopted. In order to build solid relations between states, the need for mutual dialogue instead of one-way public relations activities is at the forefront. In this direction, public diplomacy has begun to take shape with the understanding of reciprocity in the 21st century. This understanding of public

diplomacy is more self-critical and objective. The "relationship building" approach has become one of the most widely used techniques of public diplomacy.

As is well known, "public diplomacy" is a concept that has taken on new meanings in the 21st century. Public diplomacy, which focuses on "interaction with the public" in its general sense, was first used in its current meaning by Edmund Gullion in 1965 (Cull, 2009a, p.19). Before 1965, "public diplomacy" was also considered as a form of relationship that existed in international relations. Public diplomacy is an approach that aims to shape global public opinion by establishing direct relations with foreign audiences (Mattingly & Sundquist, 2022, p. 922). "Public diplomacy," which is a concept mainly related to the international dimension, can also include various practices aimed at domestic public opinion. This is because social media and the increasing mobility of individuals on a global scale have blurred the distinction between domestic and foreign audiences. Many governments are working to adapt foreign ministries to this new situation in the 21st century. The ministries of foreign affairs may face various problems from time to time in adapting to human mobility on a global scale. This newly emerging situation has led to the need to reassess and update public diplomacy (Huijgh, 2019, p. 33). In fact, public diplomacy has been accepted as a communication practice with a key role much earlier than the current discussions on public diplomacy. After the Cold War, the previously existing concerns of countries about their image became apparent again.

Power is a concept that expresses the ability to make decisions independently of other actors in an interdependent international system and to be least affected by their decisions. The institutions, organizations, and practices that contribute to a country's freedom of action constitute its total power. The primary goal of states is to provide security first, not to maximize their power. Possessed freedom of action also refers to the expansion of the policy space that can be pursued

without compromising security (Waltz, 1990). "Power, also defined as the ability to influence others to achieve a desired outcome, can affect the behavior of others in three ways: coercion, encouragement, and attraction. A country can achieve the desired results in world politics thanks to the admiration of other countries for it. In this sense, it is also important to set the agenda in world politics and try to attract other countries to behave in a certain way instead of coercing them through economic or military methods (NYE, 2008, pp. 94-95). In a world where there are sovereign states competing for power, the foreign policies of all states must inevitably be based on a certain amount of power. In addition, the influence of the concepts of power and interest in determining the foreign policy of a state is related to political and cultural elements. Therefore, the foreign policy of each state is different from the others (Dec, 2013, p. 155).

In order to build solid relations between states, the need for mutual dialogue instead of one-way public relations activities is at the forefront. In this direction, public diplomacy has begun to take shape with the understanding of reciprocity in the 21st century. This understanding of public diplomacy is more self-critical and objective. Success in the international dimension depends on the establishment of realistic relations. On the other hand, the establishment of realistic relations can be possible thanks to the establishment of bilateral communication, and the formation of mutual trust can also take place in this way. The cooperation of states with non-governmental organizations, diaspora, political parties and various brands to build relationships ensures more effective results (Leonard, M., Small, A. and Rose, M., 2005, pp. 44-45). The relationship built through public diplomacy makes it possible to understand the nations and cultures of other countries, correct misperceptions and create common areas of struggle. In this direction, bilateral relations are developed between the two different states with groups focusing on different areas of interest (Tayfun Dec, 2015, p. 4).

In order to ensure bipartisanship in the international arena, effective public diplomacy is required. This can be achieved by governments and non-governmental organizations becoming more active in the international arena and establishing a dialogue with foreign nations (Cowan & Arsenault, 2008). Barack Obama, the 44th President of the United States, in a speech at Cairo University in Egypt in 2009, explained the importance of mutual understanding between nations; he said why it is necessary to make efforts to listen to each other, bilateral respect; he suggested that one should constantly seek to come together on common ground (Fitzpatrick, 2010, p. 7). He also suggested that one should be in search of coming together on a common ground (Fitzpatrick, 2010:Dec. In this context, ensuring long-term trust depends on a two-way, mutually beneficial public diplomacy. Therefore, the relationship of trust established will not be affected by everyday problems and developments, but will be able to strengthen on a more rational basis (Leonard, M., Small, A. and Rose, M., 2005, p. 48).

This study also analyzed the impact of the proclamation of the Republic on Turkey-France relations and the stages of the "deconstruction of relations" approach between Turkey and France. In the study, the content/data scanning technique was used as the data collection technique and the descriptive analysis method was used as the analysis method. In this direction, descriptive titles were created and under these titles, taking into account the characteristics of the relevant period, it was examined how the "relationship building" approach, a public diplomacy technique, was formed. The signing of a peace treaty by France by appointing a special diplomatic representative in Turkey, the dissolution of the Entente Bloc, the fact that French was preferred when announcing the proclamation of the Republic to the world, and the granting of diplomatic privileges to France unlike other states were identified as practical reflections of the relationship-building approach.

Yazar Bilgileri

Author details

*Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi, zakir.avsar@hbv.edu.tr, Orcid: 0000-0002-1427-127X

** (Sorumlu Yazar **Corresponding Author**) Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi, serhan.koyuncu@hbv.edu.tr, Orcid: 0000-0003-0412-5786

Katkı Oranı

Author Contribution Percentage:

Birinci yazar % 50 First Author % 50

İkinci yazar % 50 Second Author % 50

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar Supporting-Sponsor

Institutions or Organizations:

Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır. None

Çıkar Çatışması

Conflict of Interest

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. None

Kaynak Göstermek İçin

To Cite This Article

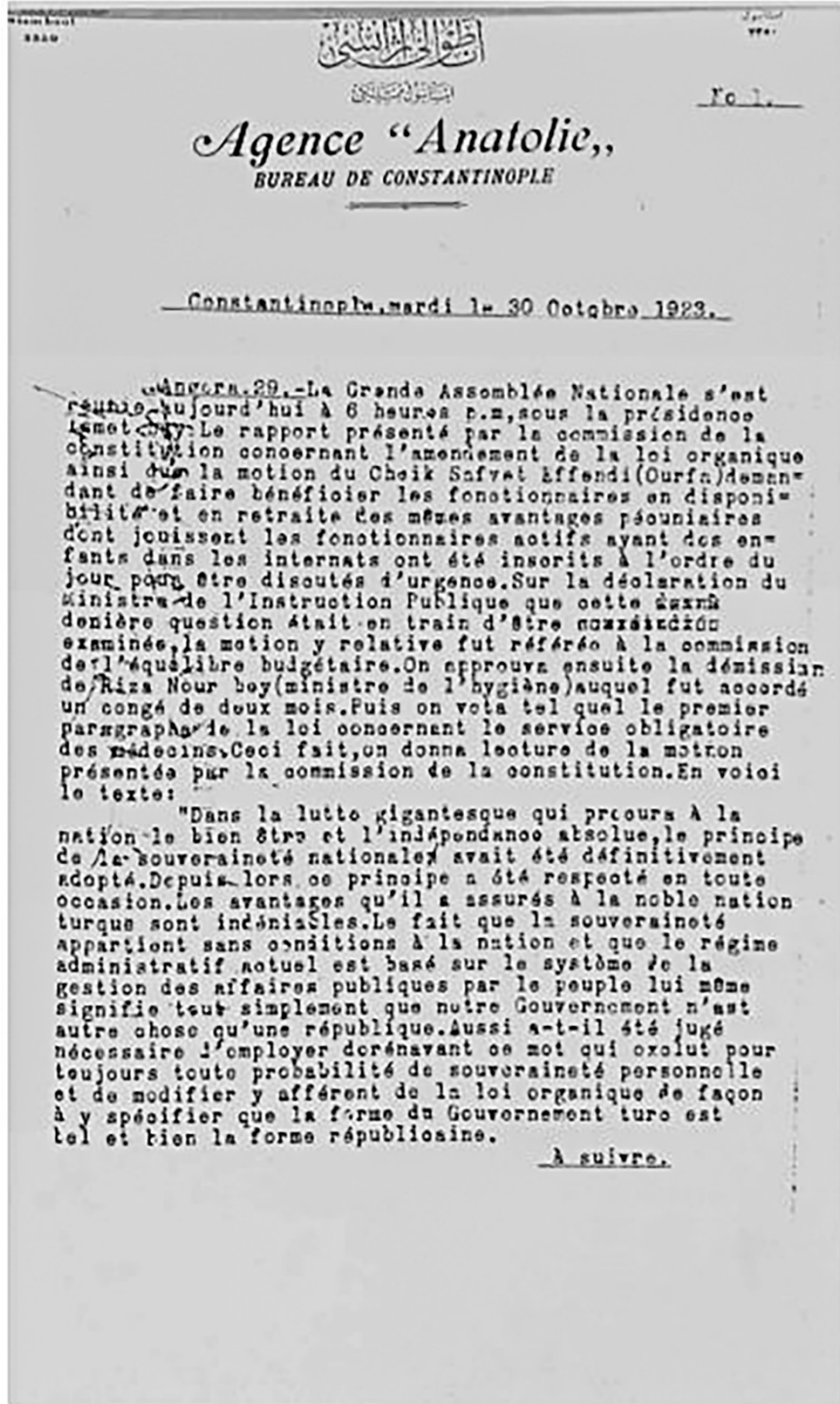
Avşar, Z. & Koyuncu, S. (2024). Cumhuriyetin ilanının Türkiye – Fransa ilişkilerine yansımaları ve karşılıklı “ilişki inşa etme” yaklaşımı. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (66), 226-242. <https://doi.org/10.47998/ikad.1368726>

Ekler

Ek-1

Anadolu Ajansından 30 Ekim 1923 tarihinde dünyaya servis edilen bülten

No 2.

Comme, d'un côté, toute République a besoin d'un d'une présidence et que, de l'autre, la détermination des responsabilités dépend en premier lieu de la nomination du Président du Conseil par le Président de la République nous avons estimé opportun de modifier, comme suit, les articles ci-bas indiqués de la loi organique et d'y ajouter un article additionnel stipulant que la religion de notre Gouvernement est la religion musulmane et que sa langue officielle est le turc. Désirant donner le plus tôt possible force de loi aux dits articles nous vous les soumettons aujourd'hui même avec prière d'en entamer immédiatement la discussion.

Voici ces articles:

§ 1.- La souveraineté appartient sans conditions à la nation. Le mode de Gouvernement est basé sur l'administration effective des affaires nationales par le peuple lui-même. La forme de l'Etat turc est la République.

§ 2.- La religion de l'Etat turc est la religion musulmane et sa langue officielle est le turc.

§ 4.- L'Etat turc est administré par la Grande Assemblée Nationale. Celle-ci administre les départements de l'Etat par l'entremise des ministres.

§ 10.- Le Président de la République turque est élu en séance plénière par l'Assemblée Nationale parmi ses propres membres pour une période législative. Le Président continue ses fonctions jusqu'à l'élection de son successeur. Le Président sortant est rééligible.

§ 11.- Le Président de la République Turque est le chef de l'Etat turc. En cette qualité il préside, quand il le trouve nécessaire, la Grande Assemblée Nationale ou le Conseil des Ministres.

§ 12.- Le Président du Conseil est désigné par le Président de la République parmi les membres de l'Assemblée. Les autres ministres sont choisis par le Président du Conseil également parmi les députés. La liste du cabinet est soumise par le Président de la République à l'approbation de la Grande Assemblée Nationale. Si celle-ci n'est pas en session, la question de l'approbation est ajournée jusqu'à la réouverture de la Chambre.

Prenant la parole au nom de la commission, Younouss nadi bey a passé en revue les événements qui se sont déroulés jusqu'à l'armistice de Moudros. Il a dit que la première Assemblée avait élaboré la loi du statut organique et que la seconde Assemblée s'est donné pour tâche de la compléter et de la modifier. Il a été succédé à la tribune par Vassif bey qui fit l'Algo de la République

à suivre.

N° 3.

Il affirma qu'il existait encore aujourd'hui une clique gravitante aut ur du Palais et que cette clique cherchait à s'assurer une position dans le pays, qu'on présence de cet état de choses la commission du statut avait très bien fait de trancher la question de la forme du gouvernement, que le peuple turc étant maintenant le maître de ses destinées n'entendait redevenir l'esclave d'aucun individu d'aucun potentat et que toutes les têtes couronnées ainsi que tous ceux qui tentaient de réduire le peuple turc à la servitude seraient tôt ou tard assommés comme des chiens.

Puis vint le tour de Nedja Eyub Sabri Effendi qui fit un panégyrique de la République et demanda qu'on précède sans délai à l'élection du Président et qu'une salvo de 101 coups de canons fut tirée en l'honneur de l'événement. Après quoi on accepta la motion de Mazhar bey (Afdin) et Riza bey (Constantinople) estimant la discussion suffisante. Les articles amendés furent alors votés à l'unanimité. Enfin vint le moment de l'élection du Président de la République. Au dépouillement du scrutin il fut constaté que S.E. Ghazi Mustafa Kemal Pacha avait obtenu 158 voix, soit la totalité de celles présentes.

Montant alors à la tribune S.E. pronça le discours suivant:

"Le vote par Votre illustre Assemblée du projet de loi qui lui a été soumis par la commission spéciale d'éclairer sa religion sur certaines dispositions du statut organique qui est un document de la plus haute importance et ce sans qu'il prouve le réveil et la vigilance de notre honorable nation en face d'événements extraordinaires et d'une portée mondiale, a été l'occasion de proclamer sous sa forme internationale le nom de notre régime gouvernemental dont l'essence était déjà connue et qui plutôt devait être connue de l'univers entier. Comme conséquence naturelle vous avez bien voulu charger votre humble camarade de continuer à remplir, mais cette fois en qualité de Président de la République, les devoirs qui ont été donnés à l'occupant de la Présidence de votre Assemblée, poste à laquelle il a été élevé grâce à votre bienveillance. (Des protestations se lèvent contre le qualificatif d'humble).

Touali Hilmi bey dit: "dites plutôt valeureux et glorieux camarade!"

Ghazi Mustafa Kemal Pacha: "C'est trop d'honneur pour moi".

Continuant:

"En me témoignant de nouveau l'amitié
à suivre."